

kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntö STM/449/2019 1.2.2019

Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raportti

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu - Nykytila ja kehittämisehdotukset -raportista ja siinä esitetyistä kehittämisehdotuksista.

Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelulla tarkoitetaan perheenjäsenten (esim. sisarusten, vanhemman ja lapsen, aikuisen lapsen ja iäkkään vanhemman) tai lähisuhteessa elävien henkilöiden (aviopuolisot, avopuolisot, eronneet ja eroamassa olevat pariskunnat ja nykyiset ja entiset seurusteluparit) välistä rikosasioiden sovittelua.

Rikosten sovittelu on oikeuskäsittelylle rinnakkainen tai sitä täydentävä menettely. Sovinto ei kuitenkaan aina johda esitutkinnan rajoittamiseen, syytteen nostamatta jättämiseen tai lievempään tuomioon, vaan kukin viranomaisena harkitsee asiakokonaisuutta tapauskohtaisesti ja päättää itsenäisesti, minkä merkityksen antaa sovinnolle rikosprosessissa. Rikoksen sovittelu edellyttää, että rikoksesta epäilty vahvistaa tapahtumainkulun pääasialliset tosiseikat ja että sovittelu on uhrin edun mukaista.

Suomen Kuntaliitto lausuu seuraavaa:

Lähisuhdeväkivallan sovitteluprosessi on kuvattu hyvin, samoin sovittelun nykytila.

Sovittelulain 13 §:n mukaan vain poliisi- tai syyttäjäviranomaisella on oikeus tehdä aloite sovitteluun ryhtymisestä, jos kyseessä on väkivaltaa sisältävä rikos, joka on kohdistunut rikoksesta epäillyn puolisoon, lapseen, vanhempaan tai muuhun heihin rinnastettavaan läheiseen. Poliisille ja syyttäjille tehdyn kyselyn mukaan sovitteluun lähettämässä on paljon vaihtelua.

Kuntaliitto kannattaa, että poliisin ja syyttäjän kriteereitä lähettää lähisuhdeväkivaltarikoksia sovitteluun tulee selvittää ja ohjeistaa sekä lisätä koulutusta, jotta ilmenneet erot vähenevät ja em. viranomaisten osaaminen tältä osin paranee.

Poliisit ja syyttäjät ohjaavat sovitteluun tyypillisesti sellaisia lähisuhdeväkivaltarikostapauksia, jonka osapuolet ovat ensikertalaisia ja joissa väkivalta ei ole törkeää eikä toistuvaa.

Sovittelusopimusten seurantakäytännöt vaihtelivat eri puolilla maata selvityksen mukaan. Samoin poliisin ja sovittelutoimistojen palveluohjaus uhria ja tekijää tukeviin palveluihin on vaihtelevaa.

Poliisin ja sovittelutoimistojen henkilöstön koulutusta ja tietoutta tarjolla olevista sekä julkisista, yksityisistä että järjestöjen palveluista tulee lisätä olennaisesti.

Työryhmä katsoo, että lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelua voidaan jatkaa, mutta jotta voidaan varmistaa, että sovittelu on kaikissa tilanteissa kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden mukaista, asianosaisille hyödyllisiä ja lähisuhdeväkivallan uhreille turvallista, sovitteluun ohjaamista ja sovittelun rajaamista tapauksissa, jotka eivät sovellu sovitteluun, tulee täsmen-tää, toimintaa kehittää ja lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Kuntaliiton mielestä on tarkoituksenmukaista, milloin se on mahdollista, että lähisuhdeväkivaltarikokset keskitettäisiin niihin perehtyneille syyttäjille ja poliisille. Heidän osaamisensa takaisi lähisuhdeväkivallan uhreille yhdenmukaisemman kohtelun myös sovitteluun ohjaamisessa.

Työryhmän raportissa on esitetty kolme kehittämiskokonaisuutta.

1. Sovitaan yhteiset kriteerit, millaisia tapauksia voidaan ohjata sovitteluun.
 2. Luodaan yhtenäinen ohjeistus ja systemaattiset työvälineet lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun edellytysten arvioimisen, sovittelun ja sovittelun keskeyttämisen avuksi.
 3. Uudistetaan lähisuhdeväkivallan sovittelun koulutusta ja varmistetaan koulutuksen saavuus yhteisistä kriteereistä, ohjeistuksesta ja lähisuhdeväkivaltailmiöstä. Koulutuksen kohderyhmiä ovat sovittelutoiminnan ammattihenkilöstö, lähisuhdeväkivaltarikoksia sovittelevat (vapaaehtois)sovittelijat sekä sovitteluun ohjaavat viranomaiset.
- Nämä kehittämiskokonaisuudet jakautuvat yksityiskohtaisiin alakehittämisehdotuksiin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan kuvatut kehittämiskokonaisuudet ja alakehittämisehdotukset ovat siltä osin epäselviä, ovatko ne lähisuhdeväkivaltaa koskevia spesifisiä ehdotuksia vai yleisemmin kaikkea sovittelua koskevia. Työryhmä olisi voinut arvioida ja perustella kehittämisehdotuksia tarkemmin. Työryhmän työ on jäänyt kesken, ja se ehdottaa, että nimetään erillinen työryhmä jatkojalostamaan näitä kehittämiskokonaisuuksia.

Lopuksi

Kuntaliitto esittää, että tiedottamista sovittelutoiminnasta ja sovittelun käytännöistä lisätään sekä paikallisesti että valtakunnan tasolla. Lisäksi tarvitaan tutkimusta sovittelun vaikutuksista lähisuhteeseen ja rikoksen uusimisriskiin sekä tilastoinnin kehittämistä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Myllärinen
johtaja, sosiaali- ja terveystalvet

Sami Uotinen
johtava lakimies, sosiaali- ja terveystalvet